

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут охорони здоров'я
Кафедра теорії та методики фізичного виховання

08-01-104М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання лабораторних робіт із навчальної дисципліни
**«Сучасні аспекти формування професійної та педагогічної
майстерності у фізичній культурі та спорті»**
для здобувачів вищої другої (магістерського) рівня
за освітньо-професійними програмами «Фізкультурно-
спортивна реабілітація» і «Фітнес та рекреація»
спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІОЗ
Протокол № 1 від 29.08.2023

Рівне – 2023

Методичні вказівки до лабораторних робіт із навчальної дисципліни «Сучасні аспекти формування професійної та педагогічної майстерності у фізичній культурі та спорті» для здобувачів другого (магістерського) рівня за освітньо-професійними програмами «Фізкультурно-спортивна реабілітація» та «Фітнес та рекреація» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Гамма Т. В. – Рівне : НУВГП, 2023. – 33 с.

Укладач: Гамма Т.В., к.б.н., доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання.

Відповідальний за випуск – Гамма Т. В., к.б.н., доцент, в.о. завідувача кафедри теорії та методики фізичного виховання.

Керівник групи забезпечення освітньої програми «Фізкультурно-спортивна реабілітація»: Гамма Т. В., к.б.н., доцент.

Керівник групи забезпечення освітньої програми «Фітнес та рекреація»: Старіков В. С., доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання, заслужений працівник фізичної культури і спорту України.

© Т. В. Гамма, 2023

© НУВГП, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.	4
РОЗДІЛ 1. Теми лабораторних робіт.	5
РОЗДІЛ 2. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт.	7
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1. Педагогічна майстерність, її елементи.	7
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2. Педагогічна майстерність учителя фізичної культури.	8
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3. Рівні професійної діяльності спортивного педагога.	10
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4. Педагогічне спілкування як взаємодія. Стили педагогічного спілкування.	11
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5. Педагогічна етика.	13
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 6 Педагогічний такт.	15
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 7. Засоби комунікативного впливу педагога на учня – переконання та навіювання.	17
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 8. Педагогічна цілеспрямованість і зовнішній вигляд педагога, культура мови, техніка мови та мовлення.	19
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 9. Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення.	22
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 10. Технології подолання конфліктів.	24
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 11. Підвищення кваліфікації, атестація та самоосвіта вчителя фізичної культури.	26
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 12. Педагогічна творчість учителя фізичної культури	28
РОЗДІЛ 3. Розподіл балів, які отримують студенти	30
Література	32

ВСТУП

Вивчення курсу «Сучасні аспекти формування професійної та педагогічної майстерності у фізичній культурі та спорті» складає основу професійної компетентності викладача з фізичної культури та тренера. Педагогічна підготовка – фундамент професійної діяльності, оскільки саме педагогічні знання дозволяють вчителю і тренеру організувати процеси виховання та навчання, які орієнтовані на потреби і можливості конкретних учнів.

Мета навчальної дисципліни: формування теоретичних знань, практичних умінь та навичок педагогічної майстерності, професійної компетентності, культури спілкування та ерудиції майбутніх вчителів/тренерів в галузі фізичної культури і спорту, вдосконалення індивідуального стилю педагогічної та професійної діяльності. **Основне завдання:** ознайомити студентів зі змістом курсу, визначення педагогічних основ професійного становлення фахівця з фізичної культури і спорту. та розвиток його педагогічної та професійної майстерності.

РОЗДІЛ 1. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Педагогічна майстерність, її елементи.	2
2.	Тема 2. Педагогічна майстерність учителя фізичної культури.	2
3.	Тема 3. Рівні професійної діяльності спортивного педагога.	2
4.	Тема 4. Педагогічне спілкування як взаємодія. Стилi педагогічного спілкування.	2
5.	Тема 5. Педагогічна етика.	2
6.	Тема 6. Педагогічний такт.	2
7.	Тема 7. Засоби комунікативного впливу педагога на учня – переконання та навіювання.	2
	Тема 8. Педагогічна цілеспрямованість і зовнішній вигляд педагога, культура мови, техніка мови та мовлення.	2
	Тема 9. Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення.	2

	Тема 10. Технології подолання конфліктів.	2
	Тема 11. Підвищення кваліфікації, атестація та самоосвіта вчителя фізичної культури.	2
	Тема 12. Педагогічна творчість учителя фізичної культури.	2
	Разом	24

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1 Педагогічна майстерність, її елементи.

Мета: ознайомити студентів з педагогічною майстерністю та її елементами.

Завдання:

1. Опрацювати літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Педагогічна майстерність – комплекс властивостей особистості, який забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності на основі рефлексії. Майстерність полягає в здатності та вмінні зазирнути в себе, оцінити свої дії, стосунки з людьми, пізнати свій внутрішній світ, зрозуміти себе і разом з цим - в умінні бачити і розуміти те, як до тебе ставляться інші люди, як вони тебе розуміють.

Виділяють такі рівні педагогічної майстерності.

Елементарний рівень майстерності характеризується наявністю тільки окремих професійно значущих якостей. На цьому рівні педагог як правило, спирається на досвід викладачів-майстрів. Звичайно на елементарному рівні педагог володіє предметом викладання, але йому не вистачає спрямованості на розвиток студентів, техніки організації діалогу.

Базовий рівень викладач вже володіє основами педагогічної майстерності: гуманістичною спрямованістю, побудовою відносин зі студентами і колегами на позитивній основі. Ним засвоєний предмет викладання, і методично правильно будується навчальний процес.

Досконалий рівень – характерні чітка спрямованість дій викладача, їх висока якість, співпраця в спілкуванні, планування і організація діяльності на тривалий час з метою розвитку особистості, самокритичне ставлення до власного досвіду, самовизначення позитивних та негативних сторін у своїй педагогічній діяльності.

Творчий рівень є найвищим у педагогічній майстерності. Викладач ініціативно і творчо підходить до професійної діяльності, є генератором ідей. Він здатний відходити від традиційних схем, швидко вирішувати проблемні ситуації. Його діяльність відрізняється оригінальністю прийомів взаємодії з опорою на рефлексію. Крім цього, такий викладач зданий бачити проблему в цілому, уміє загострити увагу на головному.

Питання модульного контролю:

1. Опишіть історію розвитку педагогічної майстерності.
2. Назвіть складові педагогічної майстерності.
3. Назвіть критерії і рівні педагогічної майстерності.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2 **Педагогічна майстерність учителя фізичної культури.**

Мета: вивчення особливостей професійної майстерності і службових обов'язків фахівців з фізичної культури, вчителя фізичної культури, тренера з виду спорту.

Завдання:

1. З'ясувати особливості професійної діяльності фахівців з фізичної культури.
2. Вивчити складники професійної майстерності і службові обов'язки вчителя фізичної культури, тренера.

Короткий огляд теми:

Важливою складовою життєвого успіху впродовж тривалого періоду свідомого життя людини є її професія.

Професія – це сукупність умінь, навичок, видів діяльності, особистих захоплень та зацікавлень людини, що служить джерелом заробітку, сприяє виявленню творчих здібностей реалізації власних та суспільних устремлінь.

Спеціальність – це вузький, спеціалізований вид трудової діяльності у рамках конкретної професії, в якому людина досягла потрібного рівня підготовки, певної професійної майстерності й набула необхідного досвіду.

Спеціалізація – це той вид діяльності, у якому фахівець набув додаткових, глибоких знань, умінь та практичних навичок.

Професійна діяльність у фізичній культурі здійснюється відповідно до законодавства про працю. Особи, які здійснюють професійну діяльність у сфері спорту, як правило, працюють за індивідуальними трудовими контрактами.

Наприклад, фахівці олімпійського і професійного спорту у переважній більшості працюють на посадах тренерів-викладачів та організаторів спорту. Місцем праці тренера-викладача можуть бути дитячо-юнацькі спортивні школи, спортивні клуби, спортивні секції, спортивні споруди, збірні команди.

Основним фаховим спрямуванням тренера-викладача є підготовка кваліфікованих спортсменів у обраних видах спорту.

Найвища майстерність тренера проявляється не тоді, коли команда готова до одного матчу, а коли в ході серії матчів вона демонструє високу спортивну майстерність.

Питання модульного контролю:

1. Охарактеризуйте особливості професійної діяльності фахівців з фізичної культури.
2. Назвіть складники професійної майстерності і службові обов'язки вчителя фізичної культури, тренера.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3

Рівні професійної діяльності спортивного педагога.

Мета: ознайомити студентів рівнями професійної діяльності спортивного педагога.

Завдання:

1. Опрацювати літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Кузьміна Н.В. виділяє 5 рівнів продуктивності педагогічної діяльності:

1. Репродуктивний, коли педагог вміє розповісти іншим те що знає сам;
2. Адаптивний, при якому він здатний адаптувати свою доповідь до вікових та психологічних особливостей аудиторії;
3. Локально-моделюючий знання студентів, коли педагог володіє стратегією навчання, знаннями, уміннями і навиками по окремим розділам курсу, що дозволяють визначити педагогічну мету, поставити завдання, розробити алгоритм їх вирішення і використовувати педагогічні засоби включення студентів в навчально-пізнавальну діяльність.
4. Системно-моделюючий знання студентів, коли педагог володіє стратегією формування системи знань, умінь і навичок з дисципліни в цілому.
5. Системно моделюючий діяльність і поведінку студентів, при якому педагог може перетворити свою дисципліну у засіб формування особистості студента, його потреби до самовиховання, самонавчання і саморозвитку.

Категорії педагогічної майстерності та передумови підвищення ефективності діяльності тренера.

Тренер зможе виконувати свої функції в педагогічній системі лише володіючи професійними знаннями, уміннями

і навичками, а також визначеними властивостями особистості.

Загальними ознаками професіоналізму в різних професіях є:

1) володіння спеціальними знаннями про мету, зміст, об'єкт і засоби праці;

2) володіння спеціальними вміннями в здійсненні процесу діяльності на всіх його етапах: підготовчому, виконавчому, підсумковому;

3) спеціальні властивості особистості і характеру, що дозволяють здійснювати процес діяльності й одержувати бажані результати.

Ефективність діяльності тренера залежить від багатьох факторів: економічного, соціального, наукового, організаційного й інших. Показник ефективності діяльності тренера – успішне досягнення мети при найбільш раціональному використанні сил і засобів.

Ефективність припускає відповідність структури і функціонування психіки тренера структурі і динаміці його діяльності. Великий вплив на ефективність діяльності тренера роблять особливості його особистості, світогляд, здібності, характер, темперамент, психічний стан.

Питання модульного контролю:

1. Охарактеризуйте рівні продуктивності педагогічної діяльності:

2. Загальними ознаками професіоналізму в різних професіях є...?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4

Педагогічне спілкування як взаємодія. Стили педагогічного спілкування.

Мета: ознайомитись з педагогічним спілкуванням та його стилями педагогічного спілкування.

Завдання:

1. Опрацювати літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Спілкування – це діалог, у якому чергуються промова та слухання. Педагогічне спілкування – це професійне спілкування в навчально-виховному процесі між учителем та учнем, яке спрямоване на формування і розвиток особистості школяра, спільне вирішення різноманітних педагогічних завдань, створення умов для самореалізації їхніх творчих здібностей.

І.А. Зязюн виокремлює три компоненти спілкування: пізнавальний, естетичний і поведінковий: «Спілкування обов'язково передбачає формування у педагогів і учнів образів один одного і понять про особистісні властивості кожного учасника спілкування; воно несе в собі естетичну характеристику – зовнішню і внутрішню подобу учасників, викликає певне до себе ставлення; у спілкуванні проявляється і поведінковий компонент – слова і справи, адресовані педагогом учням і навпаки»

У педагогічній практиці розрізняють такі види спілкування:

- функціонально-рольове,
- особистісно-орієнтоване,
- педагогічний діалог.

Стиль спілкування – це система способів, прийомів, методів, які використовує вчитель під час педагогічної взаємодії.

Характер спілкування вчителя з вихованцем визначає основні стилі його роботи:

- авторитарний;
- демократичний;
- ліберальний.

На основі стилю роботи і ставлення педагога до колективу виокремлюють такі види педагогічного спілкування:

- спілкування на основі захоплення спільною творчою діяльністю;
- спілкування на основі дружнього ставлення;
- спілкування-дистанція;
- спілкування-залякування;
- спілкування-загравання.

Питання модульного контролю:

1. Назвіть види спілкування.
2. Опишіть стилі спілкування.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5 **Педагогічна етика.**

Мета: ознайомитись з педагогічною етикою як важливою складовою педагогічної майстерності.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Етика – вчення про мораль та моральність.

Педагогічна етика вивчає особливості педагогічної моралі, з'ясовує специфіку реалізації загальних принципів моральності у сфері педагогічної праці, розкриває її функції, специфіку змісту принципів і етичних категорій.

Мораль – основна категорія етики, що відображає духовно-культурний механізм регуляції поведінки людей.

Педагогічна мораль – система етичних вимог, що постає перед викладачем в його ставленні до самого себе, до своєї професії, до суспільства, до дітей і решти учасників навчально-виховного процесу.

Моральні цінності – осмислені моральною свідомістю етично обґрунтовані чесноти й відповідні їм норми поведінки.

Основні категорії педагогічної етики – професійний педагогічний обов'язок, педагогічна справедливість, педагогічна честь і педагогічний авторитет.

Педагогічна етика є самостійним розділом етичної науки і вивчає особливості педагогічної моралі, з'ясовує специфіку реалізації загальних принципів моральності у сфері педагогічної праці, розкриває її функції, специфіку змісту принципів і етичних категорій. Педагогічна етика вивчає характер етичної діяльності викладача та етичних відносин у професійному середовищі, розробляє основи педагогічного етикету, що є сукупністю вироблених у викладацькому середовищі специфічних правил спілкування, манер поведінки людей, які професіонально займаються навчанням і вихованням.

Особливості педагогічної етики у вищій школі

Педагогіка вищої школи має свої етичні аспекти, відзначені специфічними особливостями. Як і педагогічна етика в цілому, етика відносин і поведінки викладача вузу включає декілька блоків.

По-перше, це етика відношення до своєї праці, включаючи усвідомлення відповідальності перед студентами, колегами і своєю галуззю наукового знання; вибір стратегії і тактики навчання; використання власного наукового досвіду як інформації для слухачів тощо.

Специфічним для вузівської педагогіки є зв'язок викладача із загальноприйнятими програмами і стандартами вузівської освіти, що регламентують викладацьку працю. Відомо, що ці стандарти можуть бути корисними орієнтирами, а можуть бути і перешкодою для творчої викладацької діяльності.

По-друге, вузівська етика включає етику взаємовідношення двох головних учасників процесу безпосередньої передачі знань – викладача і студента.

По-третє, особливий блок складають відносини викладачів між собою – етика взаємодії педагогів у процесі досягнення загальної мети, якою є передача студентам надійних знань і становлення їх як майбутніх колег самих викладачів.

По-четверте, атрибутом вищої школи виступає етика наукової творчості, запитана особливим положенням вузівського педагога, який зобов'язаний поєднувати в своїй життєдіяльності функції викладача і вченого.

Усі названі аспекти тісно переплітаються один з одним. Визначити, який з них важливіший, практично неможливо. Проте вважаємо логічним спеціально зупинитися на розгляді етичних аспектів взаємодії викладача і студента, в якому наочно виявляються всі особливості вузівської педагогіки, а також специфічної для вузу етики наукової творчості.

Питання модульного контролю:

1. Дайте визначення поняттям «етика», «мораль», «моральні цінності».
2. Охарактеризуйте особливості педагогічної етики у вищій школі.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 6 **Педагогічний такт.**

Мета: ознайомитись з педагогічним тактом як важливою складовою педагогічної майстерності.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Педагогічний такт – почуття міри в поведінці і діях вчителя, що включає в себе високу гуманність, повагу до

гідності учня, справедливість, витримку і самовладання у відносинах з дітьми, батьками, колегами по праці. Педагогічний такт – одна з форм реалізації педагогічної етики, це міра педагогічно доцільного впливу вчителя на учнів, вміння встановлювати продуктивний стиль спілкування. Він не допускає крайнощів в спілкуванні зі школярами.

Підставою педагогічного такту є високий рівень наукової та спеціальної підготовки вчителя, любов до дітей і знання їх, педагогічну майстерність, культура поведінки і бездоганний авторитет вчителя.

Загальний такт і педагогічний – різні поняття. Не кожна тактовна і делікатна людина володіє педагогічним тактом. Педагогічний такт відрізняється від загального тим, що позначає не тільки властивість особистості вчителя (повага, любов до дітей, ввічливість), а й уміння вибрати правильний підхід до учнів, тобто виховує цей дієвий засіб впливу на дітей. Педагогічний такт – професійна якість вчителя, частина його майстерності.

Значення педагогічного такту вчителя:

1. Значення такту вчителя визначається творчим характером самої педагогічної діяльності, в якій ніколи не буває двох абсолютно однакових випадків, що вимагають однакових заходів педагогічного впливу.

2. Педагогічний такт є необхідною умовою завоювання вчителем авторитету серед учнів. Авторитетні вчителя, як правило, володіють педагогічним тактом: вони чуйні, чуйні і вимогливі до дітей, творчо вирішують педагогічні питання, ініціативні, винахідливі, кмітливі, мають самовладання і терпіння, у взаєминах з учнями не допускають грубості і не застосовують антипедагогічний заходів впливу, володіють навичками і звичками культурного поведінки, досконало знають свій навчальний предмет і методику його викладання, мають високий моральний вигляд і т. п.

3. Педагогічний такт грає чималу роль у вихованні свідомої дисципліни учнів. Учитель-вихователь,

дотримуючись вимог педагогічного такту, вміло попереджає виникають між дітьми конфлікти, створює спокійний, нормальний стиль шкільної роботи, з великим успіхом організовує дитячий колектив.

4. Проявляючись у всіх видах педагогічної діяльності, такт обумовлює виховання в учнів позитивних рис характеру.

5. Педагогічний такт має величезне значення у вихованні правдивості, організованості школярів, їх врівноваженості, наполегливості, скромності, товариства, естетичного почуття і інших психічних якостей. І навпаки, нетактовність вчителя дуже легко виховує укритті і брехливих людей, руйнує ті відносини щирості і довіри, які повинні бути між учителем і дітьми.

6. Педагогічний такт потрібен учителю і в процесі його взаємовідносин з батьками учнів (в індивідуальній бесіді з батьками з приводу успішності і поведінки того чи іншого школяра, на класних батьківських зборах і т. п.).

Зміст і форми прояву педагогічного такту.

1. Почуття міри – один із проявів педагогічного такту.
2. Знання вікових індивідуальних особливостей учнів.
3. Вольові якості вчителя: його витримка, самовладання, терпіння.

4. Врівноваженість як властивість нервової системи і як риса характеру.

5. Спостережливість вчителя. Спостережливість педагога – це не проста фіксація фактів поведінки вихованця, а проникнення в його внутрішній світ.

6. Швидкість і правильність орієнтування в тій чи іншій ситуації, що склалася.

7. Повага людської гідності. Повага власної гідності учнів пов'язана у тактовного вчителя з турботливим, добрим ставленням до них.

8. Манера опитувати учнів, цінувати їх відповіді. Учням подобається відповідати тому, хто вміє слухати уважно, шанобливо, з участю. При цьому важливою є

підтримка під час відповіді посмішкою, поглядом, мімікою, кивком.

Питання модульного контролю:

1. Дайте визначення педагогічного такту. Розкрийте це поняття на прикладах.
2. Яке значення має педагогічний такт в освітньому процесі?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 7

**Засоби комунікативного впливу педагога на учня –
переконання та навіювання.**

Мета: ознайомитись з засобами комунікативного впливу педагога на учня.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Педагогічна комунікація виступає як засіб вирішення навчальних завдань, як соціально-психологічне забезпечення виховного процесу і як спосіб організації взаємин між вчителем та учнями. Ефективність навчально-виховного процесу в сучасній загальноосвітній школі багато в чому визначається рівнем педагогічної комунікації. Сучасний педагог прагне до комунікативного співробітництва з учнями, до інтелектуально-комунікативної взаємодії з ними.

До методів комунікативного педагогічного впливу відносять переконання, навіювання, зараження, наслідування.

Переконання характеризують як метод впливу, заснований на відкритій меті, відкритій аргументації. Переконання припускає активну позицію адресата, оскільки

переконати учнів у чому-небудь можна лише в тому випадку, якщо вони прагнуть зрозуміти і усвідомити пропоновану їм інформацію, зважити відповідність аргументів висновкам, а висновків – досвіду і, при достатньому або очевидному, відповідно – погодитися. До умов досягнення цілей переконання вчені відносять спільність мови, послідовність і логічність викладу, вміння адресанта привернути увагу до сказаного, застосування спеціальних прийомів переконливого впливу.

Зараження характеризується як спосіб впливу, що дозволяє формувати певний емоційний стан адресата, адекватний емоційному стану автора мови. Умовами ефективності зараження як методу комунікативного впливу є емоційно забарвлений образ ситуації, безпосередній емоційний контакт учасників комунікації, атмосфера довіри.

Наслідування характеризується як навмисне або ненавмисне копіювання адресатом поглядів, форм поведінки, спілкування, установок і оцінок, притаманних тому чи іншому лідеру.

Навіювання як метод комунікативного впливу під час формування професійних намірів учнів основної школи спрямоване, насамперед, на почуття учня і сферу несвідомого, а через них – на його волю і розум. Навіювання розглядається в психоаналізі (З. Фрейд), в рефлексології (В. Бехтерев), в соціальній психології.

До засобів навіювання відносять вербальні (слова, словосполучення), невербальні (інтонація, міміка, жести) і текстові (спеціальні висловлювання). Дослідники підкреслюють, що навіювання впливає на адресата без його волі. Це робить навіювання непопулярним способом комунікативного впливу в профорієнтаційній діяльності, оскільки суперечить принципу свідомості в навчанні і вихованні.

Питання модульного контролю:

1. Назвіть засоби комунікативного впливу педагога на учня.

2. Охарактеризуйте навіювання і переконання.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 8

Педагогічна цілеспрямованість і зовнішній вигляд педагога, культура мови, техніка мови та мовлення.

Мета: ознайомитись з педагогічною цілеспрямованістю і зовнішнім виглядом педагога, культура мови, технікою мови та мовлення.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Викладач повинен добре усвідомлювати, що його зовнішність, і зокрема костюм, також «працюють на педагогічний процес», що необхідно контролювати себе постійно, поки не з'явиться звичка завжди гарно виглядати, мати свій неповторний стиль, образ, враховуючи прояви етикету (особливо ділового).

З позиції педагогічної техніки поняття «зовнішність педагога», тобто його імідж, включає одяг, взуття, зачіску, косметику, парфуми, прикраси. Поєднання компонентів одягу і предметів, які доповнюють його, виконаних в одному стилі і художньо узгоджених між собою, створює своєрідний ансамбль, який називається костюмом.

Культура рухів педагога є також істотним компонентом візуального образу. Вона передбачає володіння своїм тілом, а саме: жести, міміку та пантоміміку. За їх допомогою та в поєднанні з іншими засобами викладач має можливість більш повно виражати свої почуття, ставлення до своєї діяльності та діяльності студентів. До того ж ці засоби завжди найбільш економні, динамічні, в них прихована велика спонукальна сила.

Жест – це рух рук, що супроводжує мовлення педагога і підсилює його виразність, а іноді й замінює його. У жестах виявляється психічний стан людини, а при необхідності іноді ховаються справжні почуття. При оволодінні жестикуляцією необхідно піклуватися про те, щоб жести були природними, доречними, стриманими, тобто відповідали конкретній педагогічній ситуації. Виділяють такі групи жестів: механічні, описові та психологічні.

Міміка – це засіб передачі своїх почуттів, емоцій, ставлення до чогось за допомогою м'язів обличчя. Щоб міміка не стала кривлянням, вона повинна відповідати психічному стану педагога.

Слід зазначити і важливість уміння педагога володіти своїм тілом, тобто пантоміміку. У зв'язку з цим можна виділити такі вимоги до ходи, уміння стояти і сидіти.

Кажучи про техніку рухів, слід звернути увагу на дистанцію спілкування, тобто відстань між тими, хто спілкується. Дистанція до 45 см носить інтимний характер, від 45 см до 1 м 20 см – персональний, від 1 м 20 см до 4 м – соціальний, 4-7 м – публічний. Якщо дистанція збільшується, то немає можливості спостерігати міміку і жести викладача, що створює труднощі в спілкуванні. Зміна дистанції – прийом привертання уваги. Для активізації спілкування слід обрати відкриту позу: не схрещувати руки, стояти обличчям до аудиторії, зменшувати дистанцію. Все це створює ефект довіри.

Мовлення – могутній засіб формування особистості. Мова педагога, як і будь-якої культурної людини, повинна відповідати таким вимогам:

- правильність: відповідність нормам наголосу і граматики;

- точність: відповідність думкам того, хто говорить, і правильність відбору мовленнєвих засобів вираження змісту думки;

- чіткість: дохідливість і доступність для співрозмовників;

– простота, доступність і стислість: вживання простих, неускладнених фраз і пропозицій, які є найбільш легкими для сприйняття студентами;

– логічність: побудова композиції міркування так, щоб всі частини його змісту послідовно йшли одна за одною, були взаємозв'язані і вели до кінцевої мети;

– чистота: виключення з уживання нелітературних слів (діалектних слів, жаргонізмів, професіоналізмів, слів-паразитів тощо), доцільність вживання мовних засобів;

– виразність: виключення з мовлення штампів і шаблонних словосполучень, уміле використання фразеологічних зворотів, прислів'їв, приказок, крилатих виразів, афоризмів;

– багатство і різноманітність з лексико-словарного складу: великий словарний запас і здатність вживати одне слово в декількох значеннях;

– доцільність виразів: вживання найбільш відповідного для даного випадку стилістично виправданого мовного засобу з урахуванням складу слухачів, теми діалогу і його змісту та завдань, які вирішуються;

– мовна і мовленнєва стилістика.

Питання модульного контролю:

1. Розкрийте поняття «зовнішність педагога».
2. Що являє собою культура рухів?
3. Яким вимогам повинна відповідати культура мови?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 9

Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення.

Мета: ознайомитись з поняттям «педагогічний конфлікт», його видами та причинами виникнення.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Конфлікт – суперечність, яка виникає між людьми у зв'язку з розв'язанням питань виробничого, громадського або особистого характеру. Конфлікти виникають під час зіткнення поглядів, інтересів, прагнень різних осіб чи груп людей. Отже саме поняття конфлікту ширше, ніж просто незгода між людьми, сварка чи погіршення стосунків.

Конфлікт не завжди відіграє негативну роль. Нерідко дезорганізація, втрата попередньої рівноваги зумовлюють пошук рішень, перехід взаємовідносин у колективі до нової оптимальної якості.

Залежно від головних ознак конфлікти класифікують: За характером взаємодії: міжособистісні, міжгрупові, міжнаціональні, міждержавні, міжстатеві, внутрішньо-особистісні.

За ознаками вияву: відкриті (лежать на поверхні), приховані (їх можна визначити лише за непрямими ознаками).

За типом вирішення: прості (швидко вирішувані), складні (для їх вирішення потрібний тривалий час).

За змістом: реалістичні (мають реальне підґрунтя для виникнення), нереалістичні (не мають реальної бази для виникнення, відбуваються на рівні емоційних виявів).

За кінцевим результатом: продуктивні (“корисні” – допомагають розкрити і змінити нездорові взаємовідносини, вирішити протиріччя), непродуктивні (“шкідливі” – не дають нікому користі).

Залежно від напрямів комунікацій: “горизонтальні” (конфлікти між рядовими членами колективу), “вертикальні” (конфлікти між підлеглими і керівником), “вертикальні” конфлікти згори донизу (конфлікти між керівниками і підлеглими).

За кількістю осіб, які беруть участь у протиборстві: діадичні (парні), в яких діють дві людини (керівник – виконавець, два працівники); локальні, що охоплюють

невелику кількість членів колективу; загальні конфлікти, в які втягнуті майже усі члени колективу, і міжгрупові.

На етапі виникнення конфлікти бувають: стихійні, заплановані, спровоковані, ініціативні.

Під час їх розвитку – короточасні, тривалі, затяжні. На етапі усунення – керовані, погано керовані, некеровані.

Питання модульного контролю:

1. Розкрийте поняття «конфлікт».
2. Назвіть види конфліктів.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 10
Технології подолання конфліктів.

Мета: ознайомитись з технологіями подолання конфліктів.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Однією з найпоширеніших в конфліктології і психології конфліктів є технологія вирішення конфліктів, яка орієнтована на вичерпування формули конфлікту, і включає:

- встановлення реальних причин конфлікту;
- встановлення проблеми конфлікту;
- встановлення реальних і прихованих учасників конфлікту;
- проведення аналізу, ступеню частоти і тематики інцидентів;
- усунення конфліктної ситуації, що припускає суперечності, що нагромадилися, містить істинну причину конфлікту;

- вичерпування інциденту, що позначає збіг обставин, що є при волом для конфлікту;

- вичерпування конфлікту у разі зникнення ВСІХ, компонентів формули конфлікту.

Залежно від того, чи вважають учасники конфлікту його завершення вдалим або невдалим для себе, виділяються декілька способів вирішення конфліктів, які іноді називають стратегіями, тими, що обумовлюють особливості поведінки і вибір тактик у вирішенні конфліктів:

- стратегія «виграти/програш». Передбачається, що конфліктуюча сторона хоче досягти виграшу за рахунок програшу її опонента, і хоче стати переможцем в конфлікті, а свого опонента зробити переможеним;

- стратегія «програти/виграти». Передбачається, що конфліктуюча сторона налаштована на поразку, оскільки бачить в опоненті, наприклад, дуже сильну сторону, боротьба з якою приречена на провал;

- стратегія «програти/програти». Допускається, що у разі використання цієї стратегії конфліктуюча сторона йде на програш, але разом з т и м примушує і іншу сторону залишитися в програші;

- стратегія «виграти/виграти». Передбачається, що конфліктуюча сторона у разі використання даної стратегії прагне такого виходу з конфлікту, який дасть виграш тієї ч и іншої сторони.

Найпозитивнішою і перспективною з перерахованих є орієнтаційна стратегія або спосіб вирішення конфліктів «виграти/виграти», не припускаючи програшу іншої сторони.

Питання модульного контролю:

1. Опишіть найпоширенішу технологія подолання конфліктів.

2. Яка стратегія подолання конфлікту найбільш ефективна і чому?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 11

Підвищення кваліфікації, атестація та самоосвіта вчителя фізичної культури.

Мета: визначити, яким чином відбувається підвищення кваліфікації, атестація та самоосвіта вчителя фізичної культури.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Педагоги мають право на «академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі». Вони також мають право на розробку та впровадження авторських навчальних програм, проектів, освітніх методик і технологій, методів і засобів навчання, а також вибирати, скільки часу виділити на вивчення тієї чи іншої теми.

Атестація педагогічних працівників – це система заходів, спрямована на всебічне комплексне оцінювання їх педагогічної діяльності, за якою визначаються відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюється кваліфікаційна категорія або педагогічне звання. Метою атестації є стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу. Основними принципами атестації є відкритість та колегіальність, гуманне та доброзичливе ставлення до педагогічного працівника, повнота, об'єктивність та системність оцінювання його педагогічної діяльності.

Атестація на відповідність займаній посаді з присвоєнням кваліфікаційних категорій проводиться щодо вчителів та викладачів усіх спеціальностей, які мають вищу педагогічну або іншу вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра. Атестація педагогічних працівників навчальних та інших закладів є обов'язковою. Атестація може бути черговою або позачерговою.

Самоосвіта педагога – це провідна форма вдосконалення професійної компетентності, що полягає в засвоєнні, оновленні, поширенні й поглибленні знань, узагальненні досвіду шляхом цілеспрямованої, системної самоосвітньої роботи, спрямованої на саморозвиток та самовдосконалення особистості, задоволення власних інтересів і об'єктивних потреб освітнього закладу.

Якщо розглядати самоосвіту вчителя як систему, то можна виділити такі її складові, що містять у собі різнобічні «само»:

- самооцінка (уміння оцінювати свої можливості);
- самовизначення (уміння вибрати своє місце в житті, суспільстві, уміння усвідомлювати свої інтереси);
- самоорганізація (уміння планувати, організувати робоче місце та діяльність, знайти оптимальні форми самоосвіти);
- самореалізація (реалізація особистістю своїх можливостей);
- самокритичність (уміння критично оцінювати переваги та недоліки власної роботи);
- саморозвиток (результат самоосвіти).

Питання модульного контролю:

1. Дайте визначення терміну «атестація педагогічних працівників», в чому полягає її мета.
2. Назвіть основні принципи атестації.
3. Дайте визначення терміну «самоосвіта». З яких компонентів вона складається?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 12

Педагогічна творчість учителя фізичної культури.

Мета: ознайомитись з педагогічною творчістю учителя фізичної культури.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Опрацювати термінологію за темою.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.

Короткий огляд теми:

Педагогічна творчість це:

- особистісна якість педагога, яка є невичерпним джерелом його ініціативи, активності, інновацій, постійного натхнення для вдосконалення всього педагогічного процесу;

- діяльність породжує дещо якісно нове і відрізняється неповторністю, оригінальністю;

- діяльність, яка спрямована на постійне вирішення цілого ряду навчально-виховних завдань в обставинах, що змінюються, під час яких педагог продукує і втілює у спілкуванні з дітьми оптимальні, органічні для даної педагогічної індивідуальності не стандартизовані педагогічні рішення, визначені межами особливостей об'єкта-суб'єкта педагогічного впливу.

Творчість учителя фізичної культури – це оригінальний і високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики фізичного виховання й навчання.

Педагогічна креативність – внутрішня передумова творчої педагогічної діяльності, що полягає у творчій активності вчителя і не стимулюється ззовні. Новаторство основний вияв ініціативи, творення нового. Новаторство як спеціальний вид діяльності, у ході якого досягається вихід за межі існуючого, творення нових зразків матеріальної та духовної культури.

Для педагогічної творчості притаманні такі основні етапи:

- педагогічний задум;
- актуалізація і відбір професійних знань, умінь і здобутків власного педагогічного досвіду;
- інформаційний пошук;
- проектування навчальної взаємодії з учнями;
- реалізація педагогічного задуму;
- аналіз і внесення корективів у подальше впровадження педагогічного задуму.

Педагогічна творчість базується на таких законах:

- закон педагогічної взаємодії між суб'єктами навчально-виховного процесу, що веде до розвитку. Це об'єктивний і необхідний, зв'язок між завданнями, змістом, методами педагогічного процесу і його результатами, які виявляються у якісній зміні знань, умінь, а також переконань і поведінки вихованців.

- закон фасилітаційного режиму педагогічного впливу, що сприяє творчій діяльності особистості, стимулюванню її творчої активності, через полегшення долання психологічних бар'єрів творчості.

Питання модульного контролю:

1. Дайте визначення терміну «педагогічна творчість вчителя фізичної культури».
2. Назвіть основні етапи педагогічної творчості.
3. На яких законах базується педагогічна творчість?

РОЗДІЛ 3

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Вид контролю: 1 семестр – залік.

Методи контролю

1. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни оцінюється: участь студентів в обговоренні питань, винесених на лабораторні заняття та проблемних ситуацій; розв'язок ситуаційних вправ; самостійно підготовлені повідомлення студентів за темою лабораторного заняття; на кожному лабораторному занятті проводиться письмове опитування по темі у вигляді визначення п'яти понять або 10 тестів закритої форми з однією правильною відповіддю з 5-ти можливих; оцінюється звіт по ІНДЗ; проведення модульного поточного контролю через навчально-науковий центр незалежного оцінювання.

2. Підсумковий контроль знань – екзамен відбувається відповідно до Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (сайт НУВГП).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума	
									Модульні контролі		100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	ІН Д З	МК 1	МК 2	
5	5	5	5	4	4	4	4	5	20	20	
Т 9		Т 10		Т 11		Т 12					
4		5		5		5					

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82–89	добре	
74–81		
64–73	задовільно	
60–63		
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєєв О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків на традиціях українського козацтва : дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2016. 270 с.

2. Каплінський В. В., Асаулюк І. О. Основи виховної діяльності вчителя фізичної культури : навчальний посібник. Вінниця : ПП «ГД «Едельвейс і К», 2014. 294 с.

3. Надтока О. О. Модель підготовки тренера-викладача до виховної роботи у ДЮСШ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя, 2016. Вип. 49 (102). С. 156–162.

4. Основи педагогічної майстерності : практикум. Вінниця : «Твори», 2019. 240 с.

5. Педагогіка фізичного виховання і спорту. Опорні конспекти лекцій для студентів денної та заочної форм навчання спеціальностей 017 «Фізична культура і спорт» та 014 «Середня освіта (фізична культура)», освітній ступінь «бакалавр» : навчальний посібник / укладач Т. В. Хома. Ужгород : УжНУ, 2020. 84 с.

6. Педагогічна творчість та майстерність вчителя фізичної культури, тренера. Вінниця : Планер, 2008. 40 с.

7. Петровська Т. В. Майстерність спортивного педагога : навч. посіб. К. : НУФВСУ, вид-во «Олімп, л-ра», 2015. 184 с.

8. Тітова Г. В., Бобошко В. В., Підгірний О. В. Навчальний посібник до дисципліни «Педагогічна майстерність тренера-викладача» для здобувачів освіти першого освітнього рівня (бакалавр) вищої освіти спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 175 с.

9. Формування професійно-особистісних компетентностей фахівця фізичної культури : монографія / І. Маріонда, Е. Сивохоп, В. Товт. Ужгород : Видавництво ПП «Аутодор-Шарк», 2016. 212 с.

10. Хома Т. В. Педагогіка фізичного виховання і спорту: теоретико-практичний супровід до самостійної роботи студентів : навчальний посібник. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 104 с.

11. Холковська І. Л., Тимошенко Л. В. Методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання до курсу «Основи педагогічної майстерності». Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2012. 136 с.

12. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

URL: <http://www.mon.gov.ua>

13. Офіційний сайт Національної академії наук України.

URL: <http://www.nas.gov.ua/>

14. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>